

Талмачова Анастасія Русланівна
*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Одеський національний морський університет*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-364-7-12>

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ: РЕАЛІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Розвиток внутрішнього аудиту у різних регіонах та країнах світу відрізняється залежно від національних особливостей, історичних передумов, ефективності інтернаціоналізації та гармонізації національної аудиторської практики із міжнародною. Інтернаціоналізація внутрішнього аудиту в Україні здійснюється за сприянням Інституту Внутрішніх Аудиторів України, а його гармонізація пов'язана з вимогами Директив Європейського Парламенту та Ради 2006/43/ЄС і 2014/56/ЄС, якими у вітчизняне законодавство введено нову категорію «підприємства, які становлять суспільний інтерес» [1]. Вітчизняним законодавством унормовано питання впровадження та організації внутрішнього аудиту у діяльності державних, фінансових установ, у тому числі банків та фінансових установ, що здійснюють професійну діяльність на фондовому ринку. У всіх інших сферах діяльності, впровадження та організація внутрішнього аудиту відбувається без належного нормативно-правового забезпечення та здійснюється за ініціативою й на розсуд власників організацій, що спричиняє численні проблеми, пов'язані з імплементацією обов'язкових елементів Міжнародних основ професійної практики внутрішнього аудиту, нерозумінням сучасної ролі внутрішнього аудиту, розмиттям його сутності, що ставить під сумнів відповідність аудиторської практики концептуальним основам міжнародної професійної практики внутрішнього аудиту та як наслідок перешкоджає його ефективному

розвитку. Напрямки та завдання внутрішнього аудиту у вітчизняній аудиторській практиці на рис. 1.

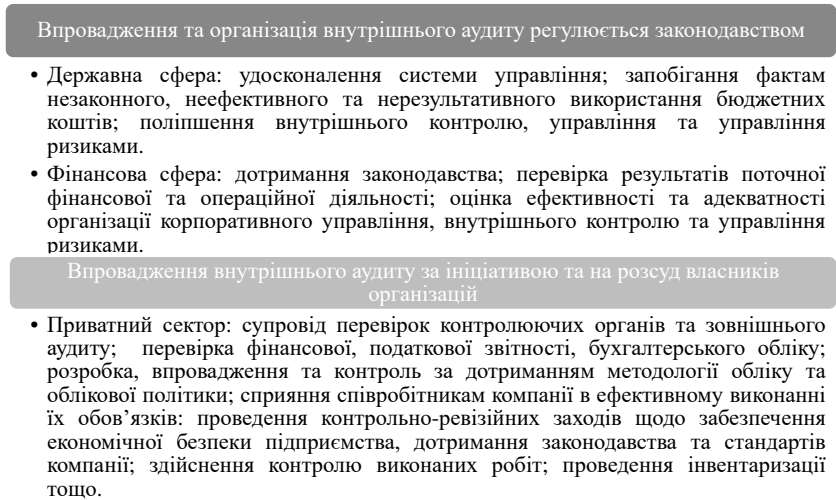

Рис. 1. Напрямки та завдання внутрішнього аудиту у вітчизняній аудиторській практиці

Джерело: розроблено за матеріалами [2–6]

Розвиток вітчизняного внутрішнього аудиту є як ніколи актуальним у теперішній період воєнного стану, коли організації найбільш вразливі до ризиків середовища, а внутрішній аудит має як ніколи раніше бути готовим до їх захисту, забезпечити стійкість та своєчасно вжити необхідні заходи для безперервної діяльності організацій. Одним із напрямком підвищення ефективності вітчизняного внутрішнього аудиту є адаптація кращих практик та міжнародного досвіду внутрішнього аудиту у вітчизняну аудиторську практику організацій, що підвищить цінність аудиторських послуг для його користувачів. В міжнародній практиці внутрішній аудит набув найбільшого поширення у державній та фінансовій сфері з огляду регламентації та встановлення обов'язкових вимог до впровадження у діяльності установ служби

внутрішнього аудиту, а також поширений в приватному секторі в некомерційних організаціях, публічних компаніях та інших приватних підприємствах, що здійснюють свою діяльність у виробничій, гірничій, інформаційній, транспортній галузі, галузі охорони здоров'я та соціальної допомоги, в компаніях, що займаються роздрібною торгівлею, будівництвом, а також надають комунальні, професійні, наукові, освітні, технічні послуги, послуги оренди та лізингу [7]. Пріоритетними напрямками внутрішнього аудиту є комплаєнс, шахрайство, управління ризиками, дослідження інформаційних технологій, управління та культура, підтримка зовнішнього аудиту, дослідження операційної, фінансової діяльності, відносин із третіми сторонами, зниження витрат, сталий розвиток та оцінка нефінансової звітності [7]. В державній сфері віддають перевагу комплаєнсу та попередженню шахрайства для забезпечення належного дотримання державною установою вимог законодавства, відповідності внутрішнім регламентам з метою забезпечення належного управління, надання послуг охорони здоров'я, освітніх, адміністративних, соціальних послуг та інших державних послуг населенню, а також для забезпечення прозорого та ефективного управління державними ресурсами. У фінансовій сфері комплаєнс та попередження шахрайства сприяє зменшенню операційних й фінансових ризиків та підвищує довіру клієнтів до діяльності установи, а в приватному секторі сприяє прозорості та легітимності діяльності організацій відповідно до зовнішніх регламентів та норм галузі. Управління ризиками займає одне із пріоритетних напрямків внутрішнього аудиту з огляду підвищення ризикованості всіх галузей функціонування через посилення процесів цифровізації, глобалізації, мобільності та уваги до суспільних проблем, тому сфера аудиторського дослідження охоплює численні питання, пов'язані з кібербезпекою, управлінням та корпоративною звітністю, безперервністю бізнесу, регуляторними змінами та фінансовою ліквідністю [8].

Серед актуальних трендів професійної практики внутрішнього аудиту: ризик-менеджмент та питання стратегічного розвитку,

посилення корпоративного управління, інноваційність та застосування нових технологій в аудиторській практиці, ризикоорієнтованість та здатність розуміти складні бізнес-процеси [9]. Власники та менеджери приватних організацій звертаються до внутрішніх аудиторів за консультаціями, пов'язаними із дослідженням нових напрямків діяльності, що підвищують цінність організації, застосовують гнучкий підхід, здатний швидко реагувати на ризики, що з'являються у середовищі та зосереджують увагу на стратегічній сфері, що дозволяє отримати переваги та цінність від аудиторських послуг для посилення корпоративного управління та усвідомленні ризиків, створенні більш надійних та ефективних внутрішніх засобів контролю з менш частими збоями, оптимізації бізнес-процесів та систем, підвищенні впевненості в прийнятті кращих і швидших рішень, збільшення довіри з боку зовнішніх зацікавлених сторін, включаючи інвесторів, регуляторів та клієнтів, створенні кращої корпоративної культури для досягнення цінності та мети організації [9]. Для підвищення ефективності організації та проведення внутрішнього аудиту посилюється інтерес у застосуванні сучасних технологій при проведенні аудиторських процедур та відповідно підвищуються кваліфікаційні вимоги до внутрішніх аудиторів, що наразі мають бути здатні досліджувати складні питання та мати достатній професійний досвід для забезпечення стратегічного розвитку організації [9].

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, вважаємо доцільним застосування гнучких підходів до планування внутрішнього аудиту, комплаєнсу та консультаційної підтримки другої лінії управління для того, щоб внутрішній аудит сприяв ефективному виконанню критичних функцій організацій. Також слід впроваджувати сучасні технології для підвищення ефективності внутрішнього аудиту на підприємстві та встановлювати належні кваліфікаційні вимоги до внутрішніх аудиторів, що вимагає наявності ризикоорієнтованого мислення, здатність розуміти складні бізнес-процеси, творче й стратегічне мислення, гнучкість та аналітичні навички, що забезпечить здатність внутрішнього аудиту сприяти стратегічному розвитку організацій.

Література:

1. Семенець А. О. Історико-компаративний аналіз становлення інституту внутрішнього аудиту. *Проблеми економіки*. 2018. № 4 (38). DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2018-4-330-337>
2. Робота внутрішній аудитор в Україні, пошук вакансій внутрішній аудитор в Україні. Огляд професії внутрішній аудитор. URL: <https://roбота.ua/zapros/vnutrishniy-audytor/ukraine> (дата звернення: 04.03.2024).
3. Внутрішній аудит: від теорії до практики : практ. посіб. для розпорядників бюджетних коштів місцевих бюджетів. Київ : LOGICA, 2019. 44 с.
4. Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України: постанова Правління Національного банку України № 311 від 10.05.2016. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/362133___744645 (дата звернення: 04.03.2024).
5. Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту : постанова Кабінету Міністрів України № 1001 від 28.09.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2024).
6. Інформація про стан внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/informacija-pro-stan-vnutrishnogo-kontrolju-ta-vnutrishnogo-auditu> (дата звернення: 04.03.2024).
7. 2022 Internal Audit Foundation Premier Global Research Internal Audit: A Global View. The Institute of Internal Auditors Inc. USA. 2022. Vol. 50. Issue 1. URL: <https://www.theiia.org/en/content/research/foundation/2022/global-view/> (дата звернення: 04.03.2024).
8. Risk in Focus 2024 Global Summary. The Institute of Internal Auditors Inc. USA. 2023. Vol. 16. URL: <https://www.theiia.org/en/internal-audit-foundation/latest-research-and-products/risk-in-focus/> (дата звернення: 04.03.2024).
9. Global Internal Audit Study 2023: Seeing through walls to find new horizons. PricewaterhouseCoopers (PwC). 2023. Vol. 40. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/internal-audit/global-internal-audit-study.html> (дата звернення: 04.03.2024).